

Skånbergmålningar hos Gummeson

Skånbergsutställningen i Gummesons Konsthall omfattade ett femtiotal nummer plus ett tiotal utom katalogen. Den var huvudsakligen sammansatt av material som funnits nära till hands hos de efterlevande och hos samlare i Stockholm och Norrköping.

Något alldeles helt intryck gjorde den inte — på vissa punkter föreföll den osovrad, på andra alltför ofullständig. En del ej alltid så betydande skisser hade framletats ur gömmorna, medan annat, som det hade varit av värde att återse, lyste med sin frånvaro. Att med sextio dukar göra Skånbergs verk full rättvisa skulle ha fordrat ett ytterst kräset urval, och för övrigt var väl detta inte heller meningen. Utställningen var närmast avsedd som en påminnelse från genombrottskestens dagar och fyllde som sådan väl sin uppgift.

Trots luckorna bar kollektionen i hög grad den prägel av koloristisk förfining och av en alltjämt bestående friskhet, som man väntat sig. Tack vare den stora procenten skisser var den väl ägnad att framhäva det säreget moderna draget i Skånbergs konst. Vissa dukar, till exempel den berömda »Hamnen i Honfleur» eller den besläktade »Hamnmotiv» (N:r 23), kunde lika väl ha målats i fjol. Man frestas göra den reflexionen att skissernas och de utförda dukarnas Skånberg ibland kunna verka som två olika personer. Kanske är det orättvist och alltför beroende av en ny tids friare sätt att se, men i en del arbeten kan han verka för appliqué och målade mer för publikens än för själva sakens skull. Man märker hur han bemödat sig inför vissa motiv, särskilt de italienska med deras starka inslag av arkitektoniska element — ibland med den påföljd att färgen, hans styrka, torkat in eller blivit banal och för sockrad. Den Skånberg som framför allt angår oss, den store färgkonstnären, hann aldrig i motsvarande grad bli en formkonstnär. Det stod en strid mellan hans naturliga begåvning att fånga det flyktiga, fjärikslätt i stundens färgspel och hans formella ambition, som väl ej sällan bottnar i hans intensiva begär efter framgång och samtidens erkännande — för övrigt något mycket förklarligt när man tänker sig hans öde. Det ambitiösa hos Skånberg är ofta tidsmärkt — som så mycket annat ambitiöst — medan det flyktiga, framlekta gjort honom till föregångsman. Liv består, konst förgår, skulle man kunna säga för att avvika från portalinskriftionen över så många akademier.

Sin oavslutade karaktär har Skånbergs verk kanske mest därför att den italienska perioden blev hans sista. Man har en förnimmelse av att han här mer än någonsin känt sin otillräcklighet, men samtidigt av att någonting nytt höll på att växa fram, någonting större, friare, ljusare. Ty den italienska tiden var kanske hans ojämnaste, den som är mest på gott och ont, den som

intensivast vibrerar av kampen mellan okuvlig arbetsvilja och motspänstigt material — och just ur sådana tider brukar det ju vara som friheten i föredraget, medvetenheten om den egna begränsningen växer fram. De sydländska landskapen med sitt starka färgspel tyckas inte alltid ha legat så väl till för hans röst, men vad han lärde sig där hade kunnat bli fruktbarande på annat håll.

Som verket nu står för oss har det sin kulmen i de ofta utsökta, ibland kraftfullt friska holländska bilderna, av vilka några bland de vackraste funnos att se hos Gummesons. En andra kulmen uteblev.

Som kolorist står Skånberg ej sällan i klass med det bästa franska. Men vad som gör hans verk patetiskt är intentionernas friskhet, ungdomligheten i denna kamp för fri luft och nytt ljus. Han har detta gemensamt med andra konstnärer som arbetat sig upp, ett folkligt arv av robust och instinktiv sundhet — trots allt. Det finns något i hans bana som kan påminna om det instängda, vanlottade skottets heroiska kamp för att nå upp till dagen, slå ut och dö.

Och det är denna vägran att ge tappt som så ofta gestaltar hans hamnskildringar till manliga, livsbejakande visioner av dag och arbete. Han har haft den verkligt känsliga blicken för det kärva, modiga och arbetsföra i hamnens vardagsliv. Man tycker sig nästan höra nithamrarna slå och seglen fladdra eller känna doften av tjära från varven och salta vindfläktar utifrån bankarnas arbetsplatser. Skånbergs måleri har så litet som möjligt av fin-de-siècle — där finns i stället den nya tidens begynnelse, kommunikationernas och den mänskliga kraftutvecklingens tidsålder när den ännu stod i sitt optimistiska flor.

Skånberg trivdes, som vännerna vetat berätta, bäst med robusta, storväxta personer, helst verkliga jättar. Det ligger på en gång något rörande och något helt naturligt i detta. Det ligger friskhet i det, ty den verkliga friskheten har väl alltid ett drag av saknad, av längtan efter något som man själv inte har — utan all avund.

Vad skulle han inte, efter genomgångna vallfarts- och vandringsår, kunnat bli som tolkare av det karga svenska kustlandskapet — inte längre i utsökt grisaille men i blåst och sol. Den ena av utställningens två större dukar med svenskt motiv, »Strandmotiv från Dalarö», ger en första antydning härom. Den andra, också ett »Strandmotiv» från ostkusten, är knappast någon vacker tavla (den målades inte heller på platsen utan i Parisateljén), men den ger åtminstone besked om vilket ämne som lockat: blåsig, solig arbetsdag.

Utställningen borde kunna tjäna som incitament till en större och fullständigare.

Gunnar Ekelöf.